

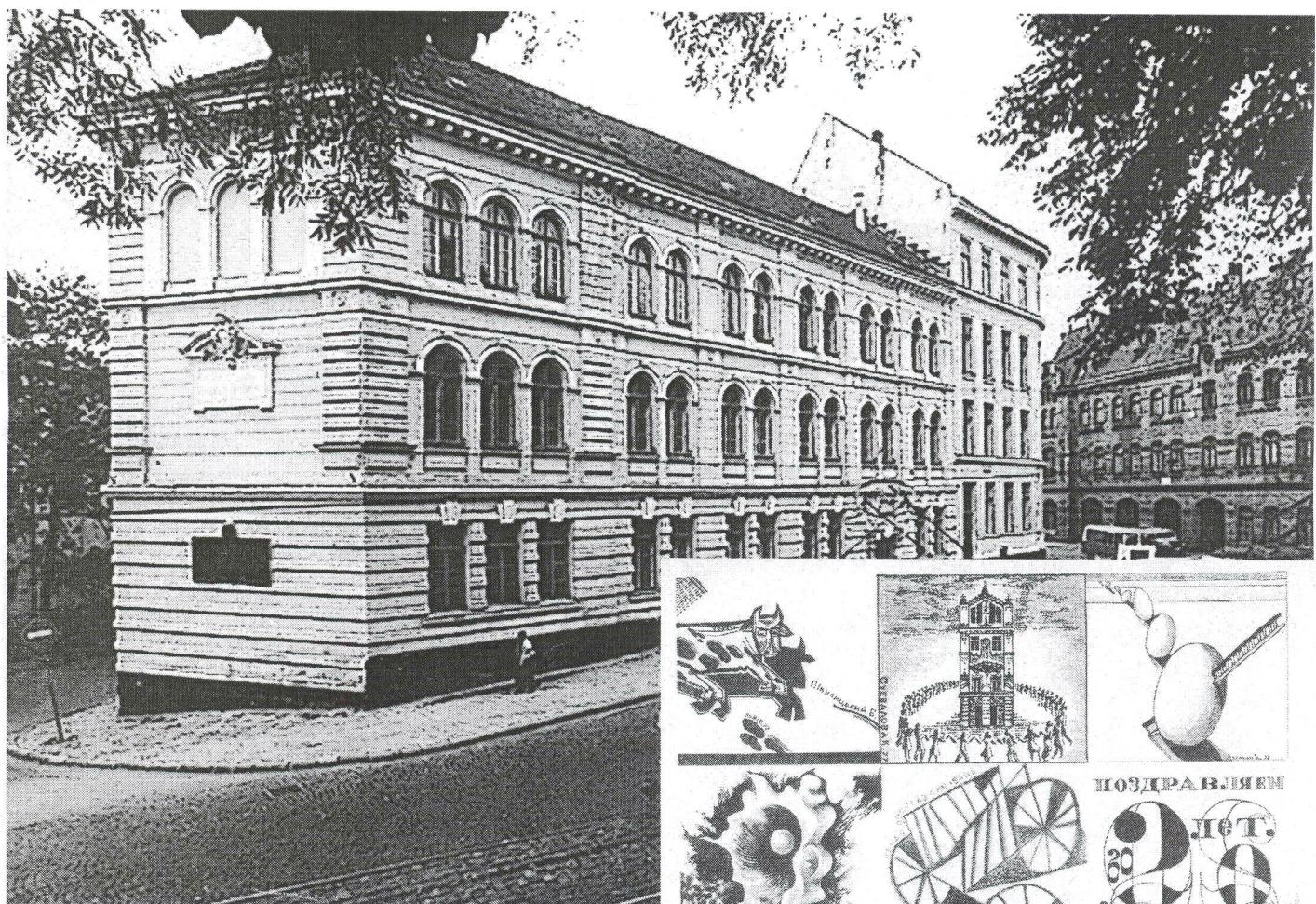
№ 1-3
(217-219)

СІЧЕНЬ -
БЕРЕЗЕНЬ '2013

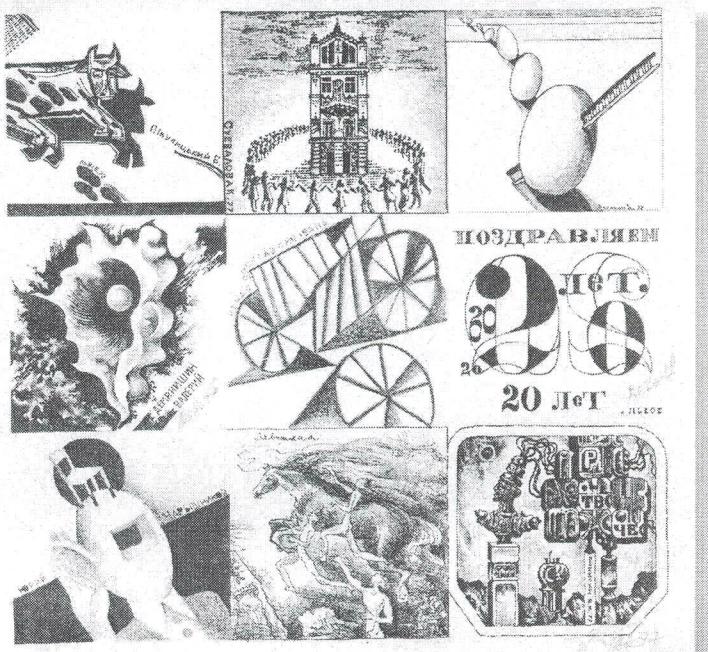
Галицький БРАДА

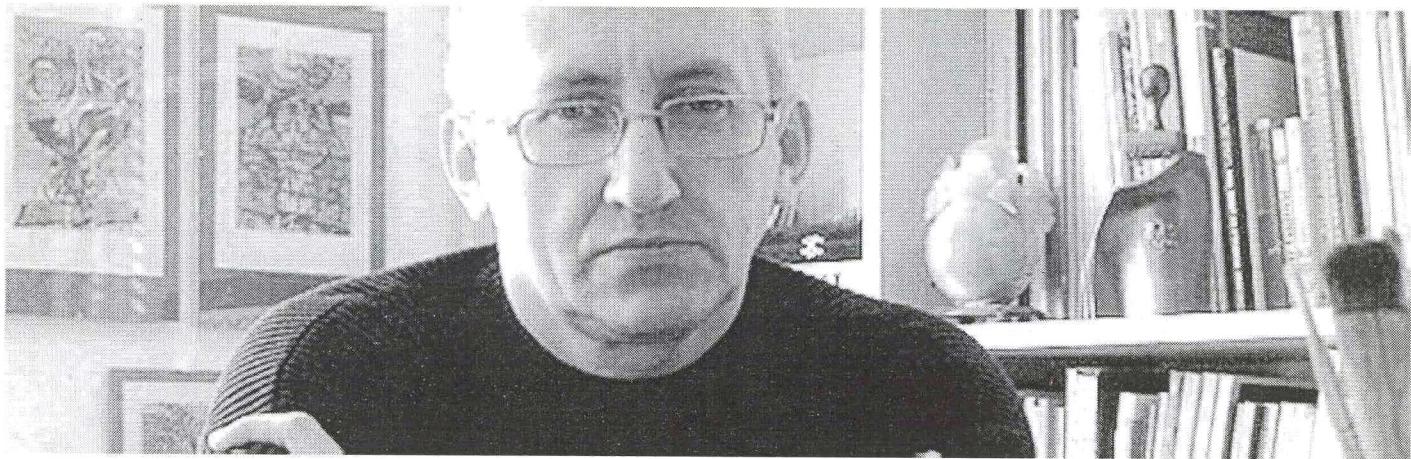
художники- ГРАФІКИ ВИПУСКНИКИ УПІ (УАД)

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІНСТИТУТ ЛЬВОВА» • ВИДАВНИЦТВО «ЦЕНТР ЄВРОПИ»

Групова літографія «20 років журналу "Творчість"». Художники: Б. Пікулицький, Е. Суєвалова, О. Аксінін, В. Дем'янин, Я. Нечай, Ю. Чариніков, Г. Левицька, В. Пінгін, 1977 р.

ОБРАЗИ З ПІДНЕБЕССЯ

Шкіц до творчості Сергія Храпова

Майстерня Сергія Храпова знаходитьться на «піднебессі» сихівської девятиповерхівки – ніби затишне гніздо ластівки на високій скелі. Там внизу вирує життя, немов море, здіймаються бурі: шумить базар Санта Барбара, де насипаються на ваги кілограми-грами, галасують 3D-фільми в кінопалаці ім. Довженка, шастають маршрутки – закорковані оселедцями-людьми, де чути вуличний жаргон з міцними словами-порівняннями, височіє храм Різдва Богородиці, гальмує тролейбус, за горбом видніється силуетом велична споруда футбольного стадіону, а тут... тихо. Поза суєтою буднів ллється спокійний джаз, музика, під яку любить працювати митець. Думки з'являються, вилітають і зникають високо у небі, а слова десь зависають на краю кольорового біло-зеленого паралелепіпеда висотного будинку навпроти вікна майстерні... Художник за столом «медитує» над цинковою пластиною магією голки, а я ловлю себе на думці, що є учасником не розмови, а сотовіріння маленького чуда – офорту, на якому цілий внутрішній світ маломовної людини у великих окулярах та з ледь помітною усмішкою на обличчі... Тут як ніде пересвідчується у правдивості слів Сергія Храпова, що «художник це не професія, це одна з найдосконаліших форм життя у Всесвіті». Із нетерпінням чекаєш, коли окреслиться нова лінія і проявиться акватинтне мереживо сріблясто-тем-

но-сірих прозорих імлистих тонів. «Для мене, – говорить художник, – кожна моя нова робота, це як послання, яке закорковуеш до пляшки і кидаєш у бурхливий вир життя. Кому воно адресоване ти не можеш знати. Можливо, воно адресоване однодумцю, який живе на іншій планеті Земля, або в іншому тисячолітті, але він той, хто так само розуміє цей світ, як і я... Велике єднання душ!». Хто ж той щасливчик до кого дійде це творче послання?.. Де він? Тут, чи прийде років за сто?

Інтенсивна творча та виставкова діяльність Сергія Храпова розвивається на початку 1990-х років ХХ ст. Це відбувається під час навчання художника в Поліграфічному інституті (тепер Українська академія друкарства), де він стає учнем в естампній майстерні відомого графіка Сергія Іванова. Вже тоді Храпов вирізняється серед колег, вдосконалює свою творчу манеру і починає виставляти праці в Швеції, Норвегії та Україні. Головним доробком автора будуть офорти і безпосередньо еклібриси. Перші еклібриси відносяться до 1990-тих років і виконані для Бориса Левича, Жана-Франсуа Шассона, Арнольда Гаусвайлера, Петера Форда, Йоса ван Ватершуута, Оттмара Премстоллера, Артура Маріо да Мота Міранда. В них ми бачимо як митець шукає свій власний стиль. Він оперує переважно предметами з навколошнього середовища, зображує старо-

давній корабель-вітрильник («Gold time», «Vessel»), людину, зроблену з різних металевих деталей («Man made»), поступово виникають риби («Fish»), казкові монстри із жіночим актом («Body»), гротескні портрети арлекінів («Sad», «Funny»), інтерпретує світ дрібних комах, які набувають монументального вигляду («Debora», «Tired», «Artist»). З'являються мотиви, до яких художник неодноразово повертається у своїй творчості, це люди в оточенні замків – людино-замки («Success», «The Fairyland», «Encyclopaedia»). Люди в оточенні риб та тварин – людино-тварини, що нагадують гарпій, кентаврів та мають зовсім інше ніж в грецькій міфології

Місце під сонцем. 2006

знакове навантаження («Unicorn», «Eternity», «Phoenix», «Climb», «Excellent»). Не дарма художник любить оглядати та аналізувати твори Іероніма Босха, завдяки яким знаходить поштовх для препарування живої природи, видозмінення її візуалізованої зовнішності, заглиблення в потаємну суть буття.

Художника зауважують в Західній Європі. 1996 р. з'являється одна з перших статей про творчість Сергія Храпова, яку написав голландець Йос ван Ватершут. Він високо оцінює графічні праці митця, називає його ілюзіоністом офорту, в невеликих за розміром роботах якого, як в дзеркалі відображається внутрішній світ митця. Поміж інших праць є офорт,

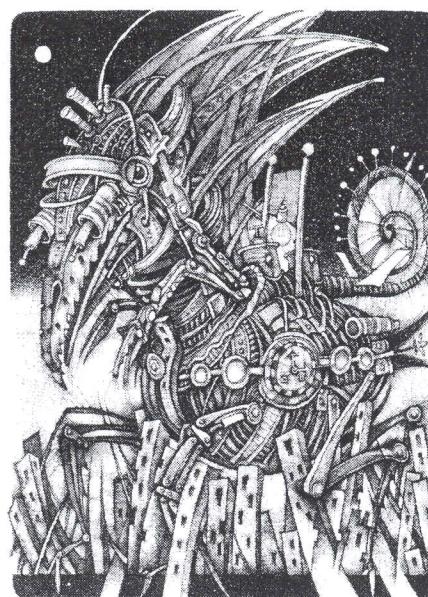
жанр мистецтва. Згодом в Україні, видаючи монографію «Історія українського еклібрису» мистецтвознавець Петро Нестеренко, винесе еклібрис Сергія Храпова на обкладинку книги – розкішне старе дерево, що виростає корінням з будинку у формі книги. Драбини, які ритмічно піднімаються понад будинком і далі по дереву, як драбина Якова, підносять нас до небес. Ця символіка характеризує як автора, так і самого замовника та дослідника еклібрису.

Особливого успіху офортна творчість С. Храпова досягає в першому десятилітті ХХІ ст. Його все більше зауважують, його праці аналізують. Зокрема еклібрис стає візитною карточкою митця на відомих світових

нало володіючи технікою офорту, сухою голкою, акватинтою, меццотинто. Художник існує у власному суб'єктивному ірраціональному світі вічних ідей, які за допомогою конкретних речей трансформує в образну метафору, створює візуальний текст до прочитання, пропонує заглибитися в інтерпретацію. Він руйнує досконалу форму людського обличчя, поліщаючи усмішки оголених красунь з обкладинок дешевих журналів, показує солодкі губки та перса спокусниць, які своїми стрілами от-от зруйнують середньовічну фортецю («Tasteful»). В творах художника присутня невимушена еротика. Русалка з персами, налитими немов стиглі пуп'янки, кокетливо ви-

Кецалькоатль. 2012

Міський пейзаж. 2013

Краса рятує світ. 2005

який зображує людину, що вхопила-ся за тонку пір'їну, як за останній духовний порятунок, котрий підносить її до небес та сонця («The Hope»). Це його, як митця, завжди рятує – якби не та ідеалістична пір'їна, то понуре сіре буття поглинуло б його вразливу душу. Успіх з'являється зненацька, хоча і є закономірним. Перша та друга персональні виставки робіт художника проходять в Голландії у м. Ассен в галереї «OERAL» з 15 січня до 15 травня 1998 р та з 20 січня до 20 березня 1999 р. Можливо в тому є щось символічне, що С. Храпова зауважують саме в Голландії, батьківщині Рембрандта – який спричинився до виділення офорту в самостійний

форумах. Він здобуває нагороди найпрестижніших виставок, серед яких Міжнародний графічний конкурс еклібрису в Глівіцах (1997 р.), Міжнародне бієнале сучасного еклібрису в Мальборку (2000 р.) у Польщі, Міжнародна виставка малого друку в Норуолк, США (2001 р.), Монреальське міжнародне бієнале малого друку в Канаді (2002 р.), Міжнародне бієнале еклібрису в Софії в Болгарії (2003 р.), перша і друга Міжнародна виставка еклібрису в Шанхай (2007, 2008 рр.) та почесна нагорода виставки еротичного еклібрису в Пекіні (2009 р.) у Китаї.

Сергій Храпов передає свої відчуття всіма доступними засобами, доско-

гнула валторною свій лускатий хвостик і закрила спокусливо очі перед завислим у невагомості чоловічком («Temptation»). Молодиця з хижою посмішкою і пазурістими ніжками, осідлала незрячого чоловіка з оленячими рогами («Go»), а інше волохате створіння з рогами притуляється до оголеного тіла красуні, яка ледь посміхається («Instinct»). На ще одному еклібрисі оголені чоловік і жінка заплющили очі, притулилися один до одного і відлітають на крилах щастя на смугастому саморобному дитячому конику. Їх голови окреслює велике яблуко спокуси («Sublimation»). У своїй майстерні Сергій Храпов є чарівником, який розпочинає бо-

ротьбу за втілення ідеї. Його засоби магії – гладилки, каталки різних розмірів та «калібру», голки відточенні так, що ними можна проколоти будь-який м'який матеріал. Під руками знаходяться мідні та цинкові пластини, офортний лак та папір, скіпидар, повсті, валок, хімічні засоби для травлення пластини та багато інших необхідних речей. Спочатку він робить докладний рисунок в тоні, де визначає центр, навколо якого обертатиметься композиція. Потім переносить його на пластину покриту лаком і працює голкою. Перед травленням пластини має бути бездоганно виконаний рисунок і композиція. Після травлення, коли з-під офортного валка з'являється перший відбиток, іноді виникає шок. Адже в голові одна ідея, а вийшло щось подібне, але зовсім далеке від задуму. Офорт починає жити своїм життям. Значною мірою він є незалежним, якщо йдеться про матеріал, адже метал має свої властивості. Тут, власне, виникає боротьба, а можливо дискусія між творцем та матеріалом, де останній диктує свої правила. Художник має тримати під контролем весь процес, від першого до останнього травлення. Підлаштуватися під матеріал так, щоб видобути з пластини звучання власного ества і замкнути у собі ідею «виявити» на пластині. Помилка може стати фатальною і її важко, або й неможливо буде вправити. Насолода та мука, магія та натхнення, супроводжують процес роботи над офортом. Митець пристосовується до матеріалу, пізнає його глибше, зживаеться з ним як з норовливою коханкою. В його руках «чарівні» засоби праці офортиста, які видозмінюють метал. Серед них, наприклад, методи акватинти та меци-тінто, що дають змогу показати глибину та м'які переходи між плямами і об'ємами. Храпов порівнює працю графіка до подорожнього, який докладає великих зусиль, щоб у негоду, дощ та сніг, вибратися на вершину гори і врешті там отримати надзвичайну насолоду. Чи ж ця краса не варта таких зусиль?

Для Храпова зміст та форма в процесі праці не становлять единого цілого. Йому іноді щось подобається, наприклад, слово. Він його починає транс-

формувати, аж доки не виникає певна ідея. Іноді просто не знає, що сказати і... малює. З плям, ліній, штрихів вибудовується композиція, з'являється сюжет. Храпову подобається творити людей, а ще більше руйнувати та виявляти форму різних частин тіла. Він говорить: «Немає однакових облич... Ми бачимо щодня океани очей, губ, щік... Обличчя людини, це як номерний знак на автомобілі, в принципі немає аналога, кожне унікальне ... Якесь запам'ятовується швидко, а якесь – одне із тисяч, – промайнуло і випало з пам'яті». Отже, те одне може стати універсальним і навпаки: нічого стійкого, форма – тільки ілюзія, яка піддається трансформації під натиском офортної голки. Вона виявляє найсуттєвіше, показує, як людина стає твариною, вежею, рибою, як то бачимо в еклібрисах Храпова. Ще одна риса, яку потрібно зазначити, – це спостережливість. Він любить спостерігати і порівнювати людей до тварин. Он та, наприклад, людина подібна до лисиці, з ехидним усміхом, а той вайлуватий грубий чоловік – до ведмедя. Таким способом складаються, накладаються, допасовуються образи. Храпов не студіює літературу про тварин, рослин, людей, а спостерігає за ними через «викривлені» окуляри своєї творчості.

Храпов любить метафору дзеркала, яке є межею сприйняття предмету. Він запитує і... не отримує відповіді на багато запитань. Шукає, та не знаходить подібності між реальністю і відбиттям в гладенькому дзеркалі офортної пластини душі художника. Де правда, а де фальш? Адже поверхневе сприйняття людського обличчя у відблиску дзеркальної поверхні є оманливим, натомість, сутність митця відкривається через його творчість, яка віddзеркалюється в працях. Він бере чистий кавалок паперу і продовжує на ньому розмову, яка точиться всередині його ества, виявляє лініями, штрихами, плямами, кольорами найсокровенніше, найнезагненніше...

Дорога митця, кажуть, терниста та не завжди всипана трояндами, але Храпову байдуже – він робить свою роботу. Хто ж такий митець, з ким його можна асоціювати? З геніями, які асоціювали високоосвічені гу-

маністи епохи ренесансу Леонардо, Рафаеля і Мікеланджело, чи з божевільними, які заради мистецтва зрікаються усього, як це зробив Гоген, покинувши роботу та сім'ю. Сергій Храпов вважає, що митці «це люди, які раніше малювали Богів і створювали перші статуї ідолів... Люди, на яких стояла і стоїть культура будь-якого народу, в усі часи. Це люди, які допомагають іншим, за допомогою своїх робіт, побачити себе, свою душу збоку». В тиші своєї майстерні він допомагає іншим пізнати себе: з присліповою докладністю доводить роботу до викінчення, щоб дати їй дорогу у життя... Офорт для нього це саме життя – його щоденна їжа. Адже Храпов порівнює офорт зі стравою, яку смакуеш із приемністю.

Як місто лежить на сімох пагорбах, так і офортне мистецтво сучасного Львова спочиває на акватинто-меци-то-тінтических пагорбах, один з яких офортною голкою сотворив Сергій Храпов. Цей пагорб губиться в штрихах, крапках, лініях, плямах і фактурах дощового міста – він мінливий і надто високо підноситься, щоб можна було осягнути відразу одним поглядом. Його можна побачити зі сотні виставок у всіх куточках світу – починаючи з Голландії, Бельгії, Італії, Англії, США, Мексики і закінчуєчи Кореєю, Китаем, Японією. Там високо, десь на рівні дев'ятого чи дев'яносто дев'ятого поверху Сихівського піднебесся знаходиться майстерня Сергія Храпова, з якої він споглядає на світ через окуляри своєї душі. Графік залишається мрійником і оптимістом, ангел якого несе свою важку ношу – начиння у вигляді загадкової риби (офорт «Aquarius»). Велике казкове місто Сергія Храпова відбивається у мікрокосмосі душі художника, де живуть відомі та незнані герої всесвітньої історії людської суety, абсурду та величі, що зветься книгою життя, на форзаці якої залишився мініатюрний знак часу – еклібрис, як метафоричне відбиття цього дійства...

www.hrapov.com

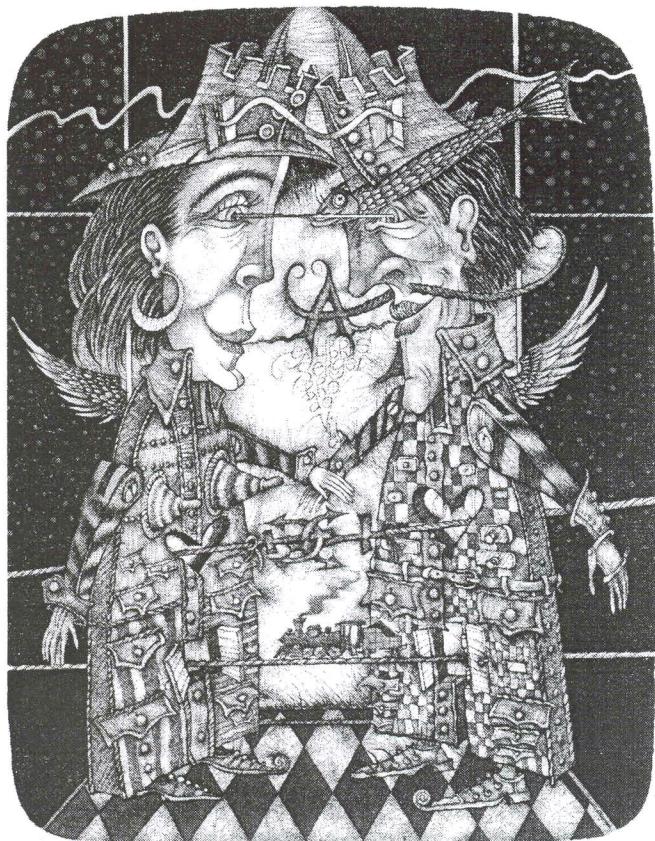
Олег РУДЕНКО,
канд. мистецтвознавства,
доцент кафедри книжкової графіки
і дизайну друкованої продукції УАД

Райське яблуко. 2006

Шукайте жінку. 2013

Спів сердець. 2012

Плацебо. 2011